

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה"
ע"ש רבי רפאל זביחי בן פינחס זצ"ל ע"ש מו' שרה זביחי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

יום הכפורים

עלון מס': 1,869 | תשפ"ב

ליקט וערך: הרב רפאל זביחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביחי שליט"א

ברית שלוש עשרה - יג' מידות

במהלך תפילות יום הכיפורים והסליחות, אחרי כל פיוט, מגיעה אמירת י"ג מידות של רחמים. זו הנקודה המרכזית, וסביב זה, סובב כל עניין הימים הנוראים. בני עדות המזרח, נוהגים לומר ביום הכיפורים, 26 פעמים י"ג מידות של רחמים. 26 פעמים כגימטריה של שם הווייה. בני עדות אשכנז, נוהגים אחרת... כל אחד והמנהגים שלו, אבל זה הבסיס המרכזי, כל הזמן חוזרים, פעם אחר פעם, על י"ג מידות של רחמים.

המקור למנהג הזה, זו גמרא (מסכת ראש השנה יז, ב): "ברית כרותה לי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם... א"ר יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם"... יש כאן הבטחה של הקב"ה, שאם עם ישראל חוטא... יגידו לפניו י"ג מידות של רחמים, והבקשה שלהם תתקבל. זה לא פוטר מתשובה, האמירה של י"ג מידות של רחמים פועלת רק לאחר שהאדם קיבל על עצמו חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, וסיים את התהליך של תשובה, כדי להשיג מחילת עוונות, לאחר מכן צריך להגיד י"ג מידות של רחמים.

רבינו בחיי בפרשת כי תשא מבאר: מאז שחרב הבית, ואין לנו בית מקדש, ולא מזבח ולא כהן, הדבר היחיד שמביא לכפרת עוונות, זה אמירת י"ג מידות של רחמים. רבי אברהם סבע בספרו 'צרוור המור' שואל: הרבה אמרו י"ג מידות של רחמים, ולא נענו. אז איך יכול להיות שברית כרותה לי"ג מידות של רחמים, שכל מי שיאמר אותה, זה יתקבל? מבאר רבי אברהם סבע: צריך לשים לב, למה שהגמרא אומרת. היא לא אומרת ש'אם יאמרו לפני כסדר הזה', יזכו למחילת עוונות, כתוב ש'אם יעשו לפני כסדר הזה', אני מוחל להם! הקב"ה לא אמר להגיד י"ג מידות, הוא אמר: אם אתם רוצים לזכות למחילת עוונות, אתם צריכים לעשות דבר אחד - כמו שאני נוהג, ככה אתם תנהגו. כמו שאני רחום, כך אתם תהיו רחומים. מה אני חנון, כך אתם תהיו חנונים...

המגיד מדובנא, המשיל על כך משל: משל לאדם שהלך לרופא, מפאת שאינו חש בטוב, ונתן לו הרופא רשימה של תרופות שהוא צריך לקחת. ב-8 בבוקר תבלע את זה... ב-9 בבוקר תיקח את אלו... כאיש ששומר על בריאותו הלך מיד לבית מרקחת וקנה את כל הרשימה. כדי לא לפספס מאומה, הן חייו ובריאותו על כף המאזניים - הוא תולה את הרשימה במטבח בכניסה, על ארון התרופות. כל בוקר, כשהוא מתעורר משנתו, הוא מכריז ב-8 את זה, ב-9 את זה, ב-10 את זה... "אבל שום כדור, הוא לא לוקח לפיו, הוא רק מקריא את הדף. אומר המגיד מדובנא כן הוא הנמשל: מלהקריא את הדף, אתה תישאר חולה, עד שתפטר מהעולם, לא יקרה שום דבר. הרופא נתן לך את הרשימה, כדי שתדע מה לקחת, אבל אם לא תיקח את התרופות, לא תעשה בזה כלום. הקב"ה נתן לנו י"ג מידות של רחמים, כדי שנדע מה לעשות. הוא מגלה לנו את י"ג המידות שלו, ואמר "אם תדבקו בהם, מובטח לכם שימחלו לכם העוונות..."

"כי ביום הזה יכפר עליכם" - ראשי תיבות בניה. "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" ראשי תיבות המלתי. רמז למה שמובא בזוהר שבכיה היא סגולה לרחמים, ככתוב: "והנה-נער בכה ותחמל עליו". והארי ז"ל אמר, שמי שאינו בוכה בימים אלו אין נשמתו מתוקנת. (רבי חיים פלאג'י)

לפני ה' תטהרו - רמז יש כאן, שיש להטהר לפני שבא יום הכיפורים, ולחזור בתשובה כבר בעשרת ימי תשובה.

סתם פיות משטיננו ומקטרגנו - כתב החפץ חיים, שכאשר האדם מבקש לסתום פי המשטינים, בודקים אותו בשמים אם הוא סתם פיו ונזהר מלדבר לשון הרע ורכילות, ואז תתקבל תפלתו.

מנהג ישראל לומר את הוידוי בניגון. וכתב ה"תפארת ישראל" בפרוש על המשנה בסוף מסכת תענית, כי הסיבה היא כדי לרמוז שאם יעשו תשובה מאהבה יתהפכו העוונות למצות. ובדרך צחות אומרים, שאין להאריך בוידוי ובאמירת "על חטא", כדי לא לזכור את ההנאה מהעברות.

מתוך המישים ושלוש אמירות 'על חטא' שבתפילה אנו מזכירים 'על חטא' אחד בלבד שחטאנו אותו 'ביצר הרע'. משום שעל-פי-רוב אנו סבורים כי החטא בא מיצר הטוב. רק לעיתים רחוקות האדם אכן יודע שהוא עובר עברה. בדרך-כלל הוא חושב שמעשיו ראויים, ואף נדמה לו שהוא עושה מעשה טוב וישר. (רבי פינחס הורביץ)

אם יום-הכיפורים היה חל פעם בשבעים שנה, זה היה אושר גדול שיש יום שבו נמחלים לאדם כל עוונותיו. עכשיו שיום-הכיפורים הוא בכל שנה, כמה גדול האושר! (רבי ישראל מסלנט)

ישבון

"והסר השטן מלפנינו ומאחרינו" - אמר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב: פעמיים בשנה עומד השטן ומשטין על כלל ישראל שהן אוכלים ושותים - בפורים ובערב יום הכיפורים. הקב"ה משיב לו לשטן: מה שאוכלים בפורים, זה מפני שהתענו בתחילה בתענית אסתר, ומה שאוכלים בערב יוה"כ הוא משום שעתידיים הם להתענות למחר! וזה מה שאנו מבקשים בתפילה: **"והסר שטן מ-פנינו"** - ביום הפורים מחמת מה שהתענינו "לפני". **"ומאחרינו"** - בערב יוה"כ הקדוש בזכות מה שאנו מתענים "אחרי"...

מושגים ביהדות

תשרי

יום הכיפורים, הוא יום הירצחו של הנביא זכריה בן יהוידע הכהן, בתקופת בית המקדש הראשון בזמן מלכות יואש. אביו יהוידע היה רבו של המלך יואש והוא העלה אותו למלוכה. לאחר מותו, באו שרי יהודה אל המלך והשתחוו לפניו ועשו אותו אלוה. כשהוכיח אותם זכריה, רגמוהו באבנים בחצר בית ה' במצוות המלך והרגוהו. קברו מפורסם עד ימינו בנחל קדרון בשיפולי הר הזיתים, בסמוך ל'יד אבשלום'. אין להחליפו עם הנביא זכריה בן ברכיה בן עדו הנביא, שהיה מאחורוני הנביאים בתחילת בית המקדש השני.

סיפור השבוע

ברכתו של מרן רבינו זצוק"ל

ביום הכיפורים ה'תשל"ד (1973), פרצה מלחמת יום הכיפורים שגבתה הרוגים ופצועים רבים מעם ישראל. בעת שביקר הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף את פצועי המלחמה בבתי החולים ברחבי הארץ, בבית החולים "הדסה" בירושלים הוא נתקל בבחור שעניו חבושות עקב פציעתו. הפצוע ליטף את ילדיו הקטנים, חווה את תווי פניהם בידי, והבין שיותר לא יזכה לראותם בעיניו. הרופא אף לחש לרב שהבחור כנראה לא יראה שוב. **ניגש הרב עובדיה למיטת החייל הפצוע** ובירך אותו באריכות, כשדמעות זולגות על פניו. המקרה כה זעזע את הרב שלא יכל להמשיך ולבקר את הפצועים, ורק למחרת חזר אל בית החולים כדי להמשיך ולבקרם. כעבור שבועות מספר חזר הרב עובדיה אל בית החולים. אחד הרופאים פגש בראשון לציון ואמר לו בהתרגשות רבה כי החייל הוא, שהרב בכה כשבירך אותו, חזר לראות. הרב עובדיה החל לדמוע שוב אך הפעם משמחה, תוך כדי שהוא קורא לרופאים בשבחים ומגמד מעצם ברכתו לפצוע. (סופר ע"י עוזרו של מרן רבות בשנים הרב שלמה זביחי שליט"א שהיה נוכח בעת התרחשות המעשה)

יוסיף דעת

יום הכיפורים נקרא בלשון רבים כיפורים, ולא כיפור, כמו שנאמר בתורה: "**כי יום כפרים הוא לכפר עליכם**". בפרקי דרבי אליעזר כתוב: אלמלא יום הכיפורים, לא היה עולם עומד. שיום הכיפורים מכפר בעולם הזה ובעולם הבא, שנאמר "**שבת שבתון הוא לכם**", שבת בעולם הזה שבתון לעולם הבא. כתב בעל "**יפה ללב**", שזו הסיבה שהוא נקרא בלשון רבים, כנגד העולם הזה והעולם הבא ובשניהם הוא מכפר. **יום הכיפורים אינו בטל לעולם**, שנאמר "**וְהָיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטָּאתָם אֶחָת בְּשָׁנָה**" (ויקרא טז, לד), אפילו כל המועדים עוברים, יום הכיפורים אינו עובר.

בתפילת נעילה אומרים את הנוסח "**כי אתה סולחן לישראל ומוחלן לשבטי ישראל**". רבים תמהים לפשר שינוי הלשון, במקום לכתוב "סולחן ומוחל", בצורת מקור, כפי שמשתמשים בדרך כלל בפיוטים ובתפילות, נאמר כאן בלשון שונה של תואר הפועל. מצא **רבי ישראל מרוזין** רמז נאה כדי להסביר ענין זה, על סמך דברי הגמרא במסכת בבא מציעה, ש'רובץ' - פירושו רובץ באופן אקראי, וכן "עומד" - נעמד עכשי באופן זמני. אבל 'רבעץ' הוא חמור שרובץ באופן קבוע ולחמור כזה אין חיוב לסייע בפריקתו, שכן התורה אומרת לפרוק רק מחמור שרובץ באופן אקראי תחת משאו. אף כאן, הקדוש ברוך הוא לא רק מוחל וסולח באופן זמני, אלא "סולחן ומוחלן" באופן תמידי אם האדם חוזר בתשובה.

יוסיף חכמה

יום כיפור - השטן יוצא לפגרה

מעשה במלך, שהיה לו בן יחיד אהוב ויקר. מינה לו המלך אפוטרופוס, אדם משכיל וחכם, שיהיה איתו תמיד, ילווה אותו בכל מקום, ילמדו הליכות חיים ויספק לו את כל צרכיו. אך בן המלך נטה להשתובב, הוא לא הטה אוזן לדבריו, לא אבה ללכת בדרכיו, ובחר בדרך רעה. הממונה סיפר למלך שבנו סר מן הדרך הטובה, והוא ממאן לשמוע בקולו ולעשות כדבריו. קצף המלך על בנו, ומרוב כעסו סרב לראות את פניו. הצטער בן המלך צער רב, וביקש לבוא אל אביו, להתחנן לפניו ולרצות את פניו. אבל הממונה נהג עימו בקפידה, וחסם את דרכו אל האב. לא זו בלבד, אלא שדאג לספר באוזני המלך את כל מעללי בנו, כדי להגדיל את כעסו והקפדתו. **יום אחד הודיע הממונה לבן המלך**, כי יאלץ להיעדר מן העיר למשך יממה. ניצל הבן את היעדרותו ורץ אל אביו, נפל לפני רגליו ובכה, התוודה על כל הרעה שעשה מנעוריו ועד עתה. התנצל, שקדחה בו אש נעורים, התחייב לקבל על עצמו לעזוב את דרכו וללכת בדרך טובים, והתחנן לפני אביו בקול מר: "סלח נא, כפר נא לאשמותי!" מיד נכמרו רחמי האב על בנו, ויקרבהו בימינו, הושיבו על ברכיו, והרעיף עליו את אהבתו.

כל יהודי הוא בן מלך, אהוב וחביב ויקר לאביו שבשמים. והנה הבן היקר במשך השנה מתפתה ללכת שולל אחר שרירות ליבו הרע, לעשות מעשים שהם נגד רצון אביו שבשמים. והשטן הולך ומקטר עליו, מזכיר את מעשיו הרעים לפני בורא עולם, ומקשה עליו מאוד לעשות תשובה, להתקרב אל אביו. אולם יום אחד בשנה - השטן יוצא לפגרה... "**השטן**" **בג'מטריה 364, ואילו ימות השנה מונים 365 יום**. השטן עושה את עבודתו בנאמנות במשך 364 ימים בשנה, אבל יום אחד, ביום הכיפורים - אין לו רשות לקטרג (יזמא כ). ההשתחררות הזו מעולו המכביד של השטן, שהוא גם היצר הרע, מורגשת בלבבות. אכן רואים אנו כי ביום הכיפורים, כל לב יהודי 'זו' במשהו, כמעט כל היהודים הולכים לבית הכנסת. אף יהודים רחוקים ביותר מחיי תורה ומצוות, מרגישים ביום זה דחף רוחני להתקרב לבוראם, ולו במשהו קטן. **ביום זה יש הארה מיוחדת ושפע רוחני מיוחד, כל אדם מרגיש רצון והשתוקקות להתקרב להקב"ה.**

ברכת שנה טובה מזקן המקובלים **רבינו יצחק כדורי צוק"ל**
לידידי ותומכי מוסדות התורה והחסד "תפארת רפאל" בכתב ידו קודשו:

חברך בזה את ידידי ותומכי
מוסדות התורה תפארת רפאל עירי פגרה
השם יברך אותכם שנה טובה ומבורכת
רפואה שלמה ופרנסה בשפע והצלחה
ובן טוב סלה אב"ע

תכתבו ותחתמו לאלתר
לחיים טובים
יצחק כדורי

מברך בזה את ידידי ותומכי מוסדות התורה תפארת רפאל עטרת שרה. השם יברך אותכם שנה טובה ומבורכת רפואה שלמה ופרנסה בשפע והצלחה וכל טוב סלה אכ"ר תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים יצחק כדורי

אימרת השבוע

"אמנם עיצומו של יום הכיפורים מכפר על העוונות, אך להיטהר - על האדם בעצמו לעשות כן" (רבי יצחק מוורקא)

סדר מוצאי יום הכפורים

- א. מתפללים תפילת ערבית אחר הנעילה, במתינות ובנחת, ולא בפזיזות ובמהירות, כתינוק הבורח מבית הספר. ולא יעשו תפילתם קבע שתיראה עליהם כמשא, ולא לתת פתחון פה לשטן. ומכל מקום אין השליח צבור רשאי להאריך בתפילתו יותר מדי, שלא לגרום צער לאנשים החלשים והמעונים בצום יום הכפורים. ואין תפילת הנעילה פוטרת תפילת ערבית. וצריך להבדיל בתפילה, לומר אתה חוננתנו בחונן הדעת. מי שטעה בתפילת ערבית של מוצאי יום הכפורים, ואמר המלך הקדוש או המלך המשפט, לדעת רוב האחרונים, יצא ידי חובת תפילה, והנכון שיחזור ויתפלל בתנאי של נדבה.
- ב. צריך להוסיף מחול על הקודש גם ביציאתו, שנאמר "מערב עד ערב תשבתו שבתכם" (יומא פא:). ואין לתוספת זו שיעור, ודי אף בזמן מועט.
- ג. מבדילים על הכוס, ואין מברכים על בשמים אפילו אם חל יום הכיפורים בשבת, לפי שבמוצאי שבת הבשמים באים להשיב הנפש היתרה הדואבת להליכת השבת, ובשבת יוהכ"פ אין נפש יתרה, מפני התענית. ומכל מקום טוב שאחר הטעימה מהכוס כדת, יביאו לפניו בשמים ויברך עליהם.
- ד. בהבדלת מוצאי יום הכיפורים על הכוס, אין מברכים "בורא מאורי האש" אלא רק על אור ששבת, והיינו נר שהיה דלוק מערב יום הכפורים, ולא נר שהדליקוהו עתה על ידי גפרור וכיוצא בזה. ואפילו אם כבה הנר שהיה דולק מערב יום הכפורים, ואין לו אלא נר שהודלק במוצאי יום הכיפורים, אין מברכים עליו "בורא מאורי האש". וכן אין לברך על נר החשמל אפילו היה דולק מערב יוהכ"פ. שאין זה נחשב לנר ששבת. ונר הדולק בבית הכנסת מערב יוהכ"פ, יש להדליק נר ממנו ויברך על שניהם כאחד. (נר שהודלק ביום הכפורים בהיתר, כגון לצורך חולה שיש בו סכנה או יולדת, יכולים לברך עליו במוצאי יום הכיפורים).
- ה. אין לאכול בלי הבדלה, אבל מותר למי שצמא לשתות מים במוצאי יום הכיפורים אפילו לא התפלל תפילת ערבית. אשה שבעלה מאחר לבוא מבית הכנסת, יכולה להבדיל בעצמה ולטעום מן היין, ולאכול מיד. וכן מי שלא השיג נר ששבת, יבדיל ההבדלה שעל הכוס בלא ברכת מאורי האש, ויטעם, ואחר הסעודה יברך על האור. ואם הוא רק צמא למים, מותר לו לשתות בלי הבדלה.
- ו. יש נוהגים לברך ברכת הלבנה של חודש תשרי במוצאי יום הכפורים, ולא קודם לכן, מפני שאנו תלויים ועומדים בדיון, וברכת הלבנה צריכה להיות בשמחה. ויש אומרים שאדרבה ראוי להקדימה לפני יום הכפורים כדי שתבוא מצוה זו ותכריע את הכף של הזכויות.
- ז. אוכלים ושותים ושמחים במוצאי יום הכיפורים מפני שהוא נחשב לקצת יום טוב, ואיתא במדרש: שיוצאת בת קול במוצאי יוהכ"פ ואומרת: לך אכול בשמחה לחמך.
- ח. ימים שבין יום הכפורים לסוכות אין אומרים בהם וידוי ונפילת אפים, אבל מותר להתענות בהם תענית יחיד, [לדעת מרן], כגון ביום פטירת אב ואם וכדומה. והמנהג פה עה"ק ירושלים שאחר יום הכיפורים עד סוף החודש אין אומרים לא וידוי ולא נפילת אפים, עד יום ב' חשון.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
6:30	6:27	6:29	6:29
7:19	7:17	7:18	7:18
8:04	8:01	8:03	8:03

עלון השבוע לעילוי נשמת דודנו היקר באדם
יוסף בן משיח ודינה זביחי ז"ל
נפטר ביום הכיפורים תשע"ו
New York - USA
ולהצלחת כל משפחת זביחי בכל מקום שהם - אמנן

יום הכפורים "גמר חתימה טובה!"

הַפְּטָרָה
"סלו סלו"
ישעיה נז'

תלמוד תורה לכנים
שיעורי תורה ויהדות לכנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קירוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
עזרה לנוקמים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת תהילים
שבועון תורני